

Inbreng Job Cohen bij Verantwoordingsdebat op 19 mei 2011

Gesproken woord geldt

Voorzitter,

Dit is niet het kabinet van de hardwerkende Nederlander, het is het kabinet van de happy few. De happy few genieten in hun villa's van de renteaftrek, maar ondertussen voltrekt zich voor de starters een drama op de woningmarkt. Als ze al een huurwoning krijgen gaan zij hogere huren betalen terwijl de weg naar een koopwoning is geblokkeerd omdat er geen huis voor hen beschikbaar en betaalbaar is. De topinkomens betalen niks extra's om de rekening van de crisis te betalen, terwijl kwetsbare mensen onder een lawine aan bezuinigingsmaatregelen bedolven worden. De lonen aan de top stijgen weer, maar op het loon voor overheids personeel, leraren en agenten is alleen al dit jaar een bezuiniging van bijna 800 miljoen ingeboekt. En ondertussen zien zij de kosten voor de zorg en kinderopvang stijgen. Het liberalisme was ooit van de kansen voor iedereen, maar nu is het ruimbanaan voor de happy few en de rekening wordt betaald door de rest. Waar dat toe leidt weten we als we naar de VS kijken: stagnerende en dalende inkomens voor de middenklasse, een lagere klasse die het hoofd niet boven water kan houden en de allerrijksten worden ondertussen steeds rijker. De slippendragers CDA en de PVV protesteren soms voor de bühne, maar aan de richting waarheen dit kabinet ons land stuurt verandert het niets.

Voorzitter, de eerste verantwoordingsdag van een nieuw kabinet is altijd wat merkwaardig. In de jaarverslagen legt dit kabinet vooral verantwoording af over het beleid van het vorige kabinet. En 2010 blijkt een mooi jaar om verantwoording over af te leggen. De criminaliteit is 19% gedaald in 2010 ten opzichte van 2006, er zijn ruim 200 extra wijkverpleegkundigen aan de slag, de huren zijn slechts 1,2% gestegen, de wachttijden in de schuldhulpverlening zijn afgenomen, het aantal inburgeraars is spectaculair gestegen tot ruim 55.000, de universiteiten leverden een absoluut recordaantal promovendi af en er zijn minder zwakke scholen en minder schooluitval.

2010 was ook een jaar van economisch herstel. Nederland heeft succesvol de zwaarste economische crisis sinds zeventig jaar het hoofd geboden. We hebben niet de economie kapot bezuinigd maar kozen voor de deeltijd-WW, waardoor tienduizenden vooral oudere werknemers hun baan behielden. We kozen voor grootschalige steun aan banken en verzekeringsmaatschappijen, maar niet zonder hen daarvoor een stevige rente voor die leningen te vragen. En we kozen niet voor paniekerig hakken in het onderwijs, de zorg en de uitkeringen, maar voor het in kaart brengen van structurele bezuinigingen en hervormingen op lange termijn.

Ja voorzitter, het klopt dat door deze aanpak het overheidstekort eerst flink opliep. Maar het jaar 2010 laat zien dat het nieuwe kabinet nu de vruchten van die aanpak plukt. Het overheidstekort is alweer flink gedaald, mede omdat de banken en verzekeringsmaatschappijen maar al te graag die peperdure leningen zo snel mogelijk wilden aflossen. De werkloosheid is alweer flink gedaald en we hebben nu vrijwel de laagste werkloosheid in Europa. Onze export is alweer groter dan vóór de crisis en onze bedrijven zijn sterk.

De aanpak van het vorige kabinet, tijdens de crisis niet te snel bezuinigen en gericht investeren, was economisch verstandig en sociaal verantwoord. Hoe anders zou dit zijn gelopen als Rutte twee jaar geleden al premier was. In 2009 stelde deze toenmalige oppositieleider nog voor om binnen anderhalf jaar 40 miljard euro te bezuinigen. Dan was er geen deeltijd WW gekomen maar permanente werkloosheid; dan was de economie niet gegroeid, maar verder gekrompen. Economisch onverstandig en sociaal onverantwoord.

Na het beleid om de effecten van de crisis te verzachten, is de tijd nu aangebroken om de rekening van de crisis te betalen. Ook nu moeten we kiezen voor economisch verstandig en sociaal verantwoord beleid. En dat kan. Door lange termijn hervormingen die Nederland sterker maken en door de rekening eerlijk te delen. Maar de coalitiepartijen hebben belangrijke lange termijn hervormingen taboe verklaard en laten nu de gehele rekening van de crisis met terugwerkende kracht door gewone mensen betalen, mensen die part noch deel aan de crisis hadden. Dat zijn gemiste kansen én oneerlijke keuzes.

Voorzitter,

Dit kabinet is niet zo van de verantwoording. Minister Donner vindt de wet openbaarheid van bestuur lastig en veel te veel werk opleveren. Hij miskent daarmee de essentie van onze democratie. Ik vind dat ernstig en wil daarom van de Minister-President weten of hij het oordeel van minister Donner deelt. Minister Hillen levert over

600 miljoen euro geen verantwoording. Minister van Bijsterveldt levert verkeerde cijfers over passend onderwijs en schuift de verantwoordelijkheid af.

Ook premier Rutte maakt weinig werk van verantwoordingsdag. Dat is vreemd, want bij de presentatie van zijn regeerakkoord zei hij: 'reken mij af op mijn daden'. Hoe kan de kamer dit doen als de Minister-President niet duidelijk maakt waar die daden toe moeten leiden? Waarom heeft hij deze dag niet aangegrepen om aan aantal concrete doelstellingen van zijn beleid te formuleren? Als die bezuiniging op Passend onderwijs zou bijdragen aan minder thuiszittende kinderen, waarom legt hij zich bijvoorbeeld daar dan niet concreet op vast?

Voorzitter,

Ik snap wel waarom dit kabinet zich niet afrekenbaar wil maken. Want dan moet het inzichtelijk maken wat de gevolgen zijn van zijn beleid. Dan moet het erkennen dat het beleid noch economisch verstandig noch sociaal verantwoord is. Dan moet het eerlijk vertellen dat veel bezuinigingen niet tot beter dit en beter dat gaan leiden zoals we veel horen, maar dat het simpelweg pijn gaat doen. Dat de bezuinigingen op het hoger onderwijs niet gaan leiden tot beter onderwijs zoals het kabinet zegt, maar tot schraler onderwijs, dat hogere huren zonder hervorming van de koopmarkt niet leiden tot een betere doorstroming op de woningmarkt, maar tot verdere stagnatie en dat bezuinigen op de begeleiding voor mensen met een arbeidshandicap niet leidt tot meer Wajongers aan het werk maar minder.

Het kabinet zegt meer mensen met een arbeidshandicap aan het werk te willen zien, maar bezuinigt de begeleiding weg. Ze vinden toch wel werk volgens de staatssecretaris, want er komen grote tekorten op de arbeidsmarkt. Geen probleem, niets doen is het devies, komt vanzelf goed. Laissez faire. Er zijn tekorten op de arbeidsmarkt. Maar die tekorten zijn er vooral bij banen voor mensen met een middelbare of hogere opleiding. Het komt niet vanzelf goed en juist daarom zijn extra inspanningen in het onderwijs zo noodzakelijk. Het vorige kabinet gaat de geschiedenis in als het kabinet dat tegen de krachten van de crisis in de werkloosheid beperkt hield. Wil dit kabinet de geschiedenis in gaan als het kabinet dat massaal mensen met een arbeidshandicap thuis achter de geraniums zet? Of als het kabinet dat mensen met arbeidsbeperkingen massaal laat werken als "working poor" / werkende armen? Staan het CDA en de PVV gewoon toe dat sociale werkplaatsen omvallen en mensen op de wachtlijst niet meer aan de bak komen? Bestuurders van alle politieke kleuren komen in verzet tegen het bestuursakkoord van Rijk en lagere overheden, en dat is natuurlijk niet voor niets. Het kabinet heeft maar één heldere doelstelling, 1,8 miljard euro minder naar de Wajongers en WSW-ers, en wil niet eens weten wat voor gevolgen dat voor mensen heeft. Ik daag het kabinet uit om niet in de eerste plaats een financiële doelstelling maar een menselijke doelstelling te hanteren. Een doelstelling die óók inhoudt dat iedereen die kan werken, moet werken. Waarom legt het kabinet zich niet vast op 25% meer mensen met een arbeidshandicap aan het werk?

Voorzitter,

Wij ontvingen naast alle jaarverslagen twee A4-tjes van de Minister-President over de 17 hervormingen die hij eerder bij elkaar geschraapt had. Twee A4tjes, dat is best lang voor een brief waar niks instaat. Je gaat je zorgen maken dat de *beroemde two-pager* met plannen die elk bewindspersoon moest inleveren er ook zo uitzien. De premier is ook zo vriendelijk geweest een bijlage erbij te doen. Daarin staat wanneer de Kamer geïnformeerd wordt over de hervorming of wanneer het van plan is de plannen uit te werken. Maar niks over een plan van aanpak, niks over de uitgangspositie – de zogenaamde 0-meting - waardoor wij een vinger aan de pols kunnen houden zoals ons beloofd is en al helemaal niks over de doelstelling die het kabinet beoogt met de zogenaamde hervormingen. Het lijkt alsof de premier middel en doel met elkaar verwart. Het doel is toch echt waar het om gaat. De premier spreekt in zijn brief over de gerechtelijke kaart die leidend is bij de indeling van de politieregio's, maar dat interesseert eerlijk gezegd geen mens. Mensen willen weten hoeveel veiliger het kabinet Nederland wil maken. De premier laat weten dat de heffingswet 1 januari 2014 in werking zal treden, maar starters willen weten hoeveel nieuwe woningen er gebouwd gaan worden zodat ook zij weer kans maken op een eigen huis. Mensen willen weten wat de ambitie van het kabinet is voor beter onderwijs en of er straks voldoende leraren voor de klas van hun kinderen staan. Ik hoor graag van de premier in zijn eerste termijn heel concreet en toetsbaar wat zijn ambities zijn op onderwerpen waar mensen wat aan hebben, zoals veiligheid, werk voor arbeidsgehandicapten, inburgering, de woningmarkt, en het onderwijs.

Voorzitter,

Verantwoording afleggen betekent vooral verantwoording afleggen over de effecten van je beleid op mensen. Hierover staat in het briefje over de hervormingen een zinnetje dat veel goed kan maken - als ik dat zinnetje ten minste juist interpreteer. De Minister-President schrijft: 'Dat alles laat onverlet dat ondersteuning beschikbaar blijft voor hen die daarin niet zelfstandig kunnen voorzien. Ook die *waarborgen* zijn gegeven in de hervormingen, zoals die in de ouderenzorg, de arbeidsmarktpositie voor mensen met een beperking en de sociale

huurwoningmarkt.' Waarborgen. Ik heb de minister-president in ons eerdere debat over zijn lijstje hervormingen gevraagd tenminste ook te kijken naar de cumulatieve effecten van alle bezuinigingen op mensen. Wat gebeurt er met die mensen als je alle bezuinigingen voor hen bij elkaar optelt? Verschillende bezuinigingen raken immers dezelfde mensen, vaak mensen die het niet zelfstandig redden. Ik heb de premier in het debat gevraagd te reageren op de zorgen van mevrouw Seligman over haar lichtverstandelijk gehandicapte dochter. Dankzij hun eigen initiatief woont en werkt zij relatief zelfstandig maar dat lukt alleen door de begeleiding door de jobcoach, een Persoonsgebonden budget en regelingen als de zorg- en huurtoeslag. Stuk voor stuk regelingen waar dit kabinet het mes inzet. Mevrouw Seligman had de premier een brief gestuurd over haar zorgen. Ik heb in het debat gevraagd te garanderen dat mensen zoals zij hun hoofd boven water kunnen blijven houden. Ik kreeg daar toen geen antwoord op maar ik neem aan dat de genoemde 'waarborgen' in de brief betekenen dat het kabinet nu wel garandeert dat de bezuinigingen het mensen zoals de dochter van mevrouw Seligman niet onmogelijk maakt relatief zelfstandig te kunnen wonen en werken? Kan de premier deze 'waarborgen' specifieker maken? Om welke mensen gaat dit? En hoe groot is die groep?

Een van de maatregelen die dezelfde mensen treffen is de IQ-maatregel waarmee mensen met een IQ tussen de 70 en 85 geen aanspraak meer hebben op AWBZ-zorg. Kortom, licht verstandelijk gehandicapten worden weggedefinieerd; gaat u maar naar huis en redt uzelf. Er is besloten tot deze maatregel zonder dat het ministerie enig idee heeft om wat voor mensen het gaat, om hoeveel en met welke andere problemen deze mensen kampen. Het CVZ is vernietigend over dit plan en stelt in een recent rapport: "De cumulatie van maatregelen brengt grote gevaren voor de doelgroep met zich mee en heeft ernstige maatschappelijke gevolgen". Ook hier hoor ik graag hoe het kabinet de waarborgen –ondersteuning blijft beschikbaar voor hen die daarin niet zelf kunnen voorzien-concreet gaat invullen.

Voorzitter,

Bij verantwoording hoort het hanteren van de juiste cijfers. Het is schokkend hoe dit kabinet met de cijfers over zorgleerlingen is omgesprongen. Vele malen is er met de Kamer over gedebatteerd, een zeer kritische Kamer. Vele malen zijn foutieve cijfers gebruikt om de omstreden bezuinigingen te verantwoorden. Eerder bleek al dat de vaak genoemde 3,7 miljard (de kosten van zorgleerlingen) anderhalf miljard te hoog zijn. En wat doet het kabinet als de cijfers niet blijken te kloppen? Op een achternamiddag het foutje wegstoppen in een brief aan de Kamer. Ik mag hopen dat dit niet een voorbode wordt van hoe dit kabinet denkt om te gaan met cijfers en verantwoording en met het informeren van de Kamer. Excuses lijken me het eerste wat op zijn plaats zou zijn. Ik hoor graag wat de premier van deze gang van zaken vindt. Het is nu van belang dat de juiste cijfers boven tafel komen, zodat wij op basis daarvan over de voorgestelde bezuinigingen kunnen spreken. Ik verzoek de premier daarom de Kamer op korte termijn een concreet en correct overzicht van de ontwikkeling van het aantal zorgleerlingen toe te sturen, ontdaan van alle dubbeltellingen, ontdaan van retoriek, en op basis van een heldere en eenduidige definitie van "zorgleerling".

Voorzitter,

Afgelopen december heeft de PvdA naar een zwaar wapen gegrepen na de behandeling van de begroting Defensie. Wij wensten daar geen verantwoordelijkheid voor te nemen. Dat deden wij toen met pijn in ons hart. Onze krijgsmacht, de mensen die er werken verdienen namelijk zo veel mogelijk steun. Maar de situatie bij Defensie is al jaren zorgwekkend. Minister Hillen heeft die zorgen allerminst kunnen wegnemen en op deze verantwoordingsdag moeten we helaas constateren dat die zorgen meer dan terecht zijn. De rekenkamer noteert maar liefst 22 onvolkomenheden. Daar komt nog bovenop dat Hillen over 600 miljoen geen verantwoording kan afleggen en het op orde brengen van de financiële en materiële puinhopen veel te traag gaat. Dat gekoppeld aan de stevige bezuinigingen die zijn aangekondigd levert een onverantwoorde situatie op, waar veel mannen en vrouwen bij de krijgsmacht de dupe van dreigen te worden. Die mensen voorzitter, verdienen echt beter.

Voorzitter,

Ik sluit af. Een kabinet voor de happy few is slecht voor de economie en slecht voor de mensen. Vandaag zijn de maatregelen van het kabinet nog niet neergedaald, maar als wij hier volgend jaar op verantwoordingsdebat weer staan, en de premier presenteert trots de gehaalde doelstelling in zijn bezuinigingsmonitor maar is vergeten om naar al die mensen buiten de happy few te kijken, naar al die mensen bij wie de bezuinigingen zich opgestapeld hebben, naar al die mensen die hun baan verliezen en de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen, dan is ons land er niet sterker op geworden. En dat zou de echte doelstelling van een premier van alle Nederlanders moeten zijn.